
**ИЗВОДИ ИЗ ДОКУМЕНАТА
„ПОЛИТИКА УВОЂЕЊА ПРОДУЖЕНОГ СТУДИРАЊА (Part-time) И
КРАТКИХ ПРОГРАМА (Short cycle) У ВИСОКОГ ОБРАЗОВАЊА РЕПУБЛИКЕ
СРБИЈЕ“ И ЗАКОНА О ВИСОКОМ ОБРАЗОВАЊУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ**

Нада Ковачевић¹

nada.kovacevic@rect.bg.ac.rs

Иван Обрадовић²

ivan@rect.bg.ac.rs

Далибор Солдатић³

soldatic@sbb.rs

Љиљана Дамјанов⁴

ljiljana.damjanov@rect.bg.ac.rs

САЖЕТАК

У оквиру Радног пакета 2 (Development of legal frameworks for implementation for PT&SCHE) пројекта “Introduction of part time and short cycle studies in Serbia”, развијен је документ „Политика увођења продуженог студирања (Part-time) и кратких програма (Short cycle) у високо образовање Републике Србије“. У овом документу су изнети ставови до којих су учесници пројекта дошли после сагледавања доступних података о искуствима других земаља и посети партнерским институцијама, сагледавања потреба привредних субјеката и високошколских установа у нашој средини, а у складу са постојећим стратешким документима о развоју високог образовања у Републици Србији.

Укратко, резултати активности на Пројекту довели су до става да је потребно извршити измене Закона о високом образовању и омогућити да и у Републици Србији лица, које због радног односа и сваке друге ситуације, не могу да редовно похађају наставу, могу да студирају и стичу квалификације у области високог образовања у складу са њиховим могућностима. Такође, да је потребно омогућити обуку кроз кратке програме студија за брзо стицање компетенција за обављање конкретних послова, а на основу исказане потребе привредних субјеката.

---

¹ Универзитет у Београду

² Универзитет у Београду

³ Универзитет у Београду

⁴ Универзитет у Београду, Сектор за студије и науку

У овом тексту изнети су ставови конзорцијума Пројекта о продуженом студирању (Part-time, студирање уз рад) и кратким програмима студија, представљени резултати анализа ефеката увођења нових облика студирања и цитирани чланови новог Закона о високом образовању (Сл. Гласник Бр. 88/2017; 27/2018; 73/2018) којима су они регулисани.

Координацију рада у оквиру Радног пакета 2. имао је Универзитет у Београду.

1. PART-TIME СТУДИРАЊЕ, СТУДИРАЊЕ УЗ РАД, ПРОДУЖЕНО СТУДИРАЊЕ

1.1. Ставови конзорцијума Пројекта

Потребно је омогући свим лицима која не могу да редовно похађају наставу и да студирају редовно (запослени, мајке мале деце, болесне особе, особе са инвалидитетом, активни спортисти и др.) да буду укључена у систем високог образовања и стекну одговарајуће компетенције и квалификације кроз наставни процес који је усклађен са њиховим могућностима и потребама. Закон о високом образовању треба да препозна ово право и омогући њихово школовање. Конзорцијум Пројекта, предлаже да се овакав режим студирања назове **продужено студирање**.

Продужено студирање подразумева студирање у дужем временском периоду истог студијског програма, за стицање истих исхода учења и компетенција и за добијање исте дипломе и истог звања као и када се студијски програм студира у редовном режиму.

У том смислу, предлог је да треба омогућити три режима студирања:

А. Редовно студирање. Студент има могућност да студирању посвети 40 сати недељно (од тога најмање 50% у виду контактне наставе) и да оствари 60 ЕСПБ годишње.

Б. Продужено студирање. Студент не може да испуни захтеве редовног студирања пошто је у радном односу или због других личних разлога; може да посвети студирању највише 15 до 20 сати недељно и да оствари мање од 60, а најчешће 30 ЕСПБ.

В. Убрзано студирање. Студент који жели, може да заврши студије у краћем временском периоду у односу на предвиђену дужину трајања студијског програма; током виших година студирања, може да изабере предмете у укупном обиму већем од 60 ЕСПБ годишње (нпр. до 90 ЕСПБ), под условом да је током прве године студирања остварио планираних и обавезујућих 60 ЕСПБ.

Продужено студирање може бити примењено на студијске програме обе врсте и прва два нивоа студија (ОАС, МАС, САС, ОСС, МСС, ССС).

Став конзорцијума Пројекта је да није неопходно да свака акредитована високошколска установа (ВШУ), за сваки студијски програм који реализује (односно сваке школске године) организује продужено студирање; то зависи од стратегије установе, процене оправданости и расположивог капацитета и ресурса.

Како је већ речено, ВШУ може, али није обавезна, да нуди више од једног од наведена три режима студирања за један студијски програм у једној школској години.

Како се околности код неког студента могу мењати током студирања, систем високог образовања треба да омогући његов прелазак из једног у други режим студирања. ВШУ

својим општим актом треба да предвиди услове преласка за сваки од три режима студирања, ако су предвиђени њеним статутом.

Организација наставе за продужено студирање треба да буде прилагођена специфичним и ограниченим временским могућностима студената који су се определили за овај режим, али да квалитет наставног процеса буде очуван. Продужено студирање се остварује применом једног од три начина организације наставног процеса и то:

А. Класична настава (енгл., face-to-face, F2F). Студент остварује планирани програм наставе у целости у просторијама ВШУ на основу плана извођења наставе који је припремљен у складу са могућностима студената. Овај план извођења наставе треба да буде доступан студентима на почетку школске године. Распоред предмета треба да буде организован тако да сваки студент може да изабере комбинацију предмета која му омогућава да оствари 30 ЕСПБ. Настава се организује у вечерњим часовима, викендом или у облику блок наставе, има исти садржај и обим као и настава истих предмета у режиму редовног студирања.

Б Онлајн настава. Студент користи систем за електронско учење ВШУ, има приступ и могућност одабира наставних материјала уз обавезу коришћење интерактивне комуникације са наставником и сарадником одређеним за сваки предмет, као и са другим студентима.

В. Комбинована настава (енгл., blended learning). Студент остварује део наставе у виду онлајн наставе, а други део је у облику класичног процеса у просторијама ВШУ. Настава у просторијама ВШУ се обично реализује у делу у коме се очекује висок степен интерактивности студента са сарадником и осталим студентима и када је неопходно коришћење посебне опреме које студент не може да поседује код куће.

Студијски програм је јединствен без обзира на режим студирања (редован, продужен, убрзан) и начин организације наставног процеса (класичан, онлине, комбиновани). Стандарди акредитације треба да предвиде услове који обезбеђују потребан квалитет наставног процеса за сваки од наведених начина организације наставе. У складу са стандардима, одређује се број студената који може уписати прву годину студијског програма сваке школске године. У конкурс за упис, високошколска установа, у складу са својим опредељењем, оглашава број студената за редовно студирање и за продужено студирање (ВШУ својим актима може и на други начин решити расподељивање студената по режиму студирања, а у оквиру акредитованих квота за студијски програм), односно за студијски програм који је организује само применом онлајн начина студирања.

Без обзира на режим студирања, ако студирају исти студијски програм, студенти морају да остваре исте исходе учења и стекну исте компетенције, иста знања и вештине и исти стручни или академски назив. Без обзира на режим студирања, диплома мора да гарантује исти ниво компетенција свих студената који заврше исти студијски програм.

1.2. Анализа ефеката увођења продуженог студирања (анализу урадио тим Универзитета у Новом Саду)

Који проблеми се решавају увођењем продуженог студирања?

Потреба сталног усавршавања и стицања нових знања је предуслов за успех у свакој области рада. Све чешће се срећемо са захтевом запослених особа да похађају редовне студије без обзира на животну доб. Такође постоји значајан број младих људи који су запослени јер на тај начин обезбеђују себи егзистенцију. Они на основу тренутне понуде студијских програма немају могућност да паралелно студирају и раде. Без обзира на велику жељу да ускладе радне обавезе и обавезе на студијама то је готово немогуће јер је за редовно студирање потребна 40-сатна недеља. Увођењем новог начина студирања запослени би били у могућности да паралелно испуњавају своје радне обавезе, ако и обавезе захтеване на студијском програму.

Србија се среће са веома неповољном демографском ситуацијом. Наталитет је дуги низ година негативан. Међутим, још увек не постоје праве мере које би овај негативни тренд бар успориле. Млади родитељи који су студенти немају могућност да се посвете студијама у обиму у којем је то неопходно за успешно савладавање програма. Уместо да добију подршку, врло често су приморани да моле за помоћ и разумевање. Увођење продуженог студирања обезбедило би младим родитељима да успешно студирају и буду родитељи.

Потпуно исти закључци, као за младе родитеље, могу да се изведу и за студенте са хендикепом. Продужено студирање омогућило би овој категорији студената да прилагоде режим студирања својим могућностима.

Конечно, постоје случајеви када се студент, из различитих разлога, нађе у ситуацији да не може да одговори свим захтевима редовног студирања. Тренутно у таквој ситуацији студент је принуђен да одустане од студија што је веома неповољно и за њега лично, и за цело друштво.

Који се циљеви постижу увођењем продуженог студирања?

Издвајају се два подједнако важна циља. Први циљ је већа доступност и праведност високог образовања, што подразумева да и млади људи коју су запослени, или су родитељи, или из било ког разлога нису у могућности да се посвете обавеза на студијском програму у обиму од 40 сати недељно, могу приступити високом образовању и стећи исту квалификацију као редовни студенти, али у режиму студија који подразумева дуже студирање. Други циљ је јачање целоживотног учења, односно обезбеђивање запосленим особама које имају радно искуство, али желе да стекну нову или додатну квалификацију због будућег свог рада да то постигну на акредитованим студијским програмима.

Да ли су разматране могућности да се проблем реши и без увођења кратких програма?

Република Србија је део Европског образовног простора и усклађивање, пре свега, високог образовања, са примерима добре праксе европских земаља јесте један од инструмената за достизање бољих резултата у области образовања. Продужено студирање је присутно у готово свим земљама ЕХЕА, али је, за разлику од редовног студирања, начин увођења и реализације продуженог студирања веома шаролико. То је омогућило да се кроз

различита искуства сагледају различите модалитети и одабере модел који највише одговара образовном систему у Србији.

Зашто је увођење продуженог студирања најбоље решење за решавање проблема?

Продужено студирање омогући ће, како је већ напоменуто, већу доступност и праведност високог образовања. Високошколске установе добијају могућност да системски реше проблеме студента који из различитих разлога нису у могућности да редовно студирају. Увођењем продуженог студирања обезбеђује се да и ова категорија студената добије потпуно исти обим и квалитет студија као и редовни студенти, али кроз прилагођен начин реализације студијског програма.

На кога ће и како ће највероватније утицати предложено решења?

Актери	Очекиван утицај	Могући ризик
грађани	обезбеђује се доступност квалитетног студијског програма грађанима који нису у могућности да одвоје 40 сати недељно за обавезе студирања;	недовољно разумевање продуженог студирања и коришћење у случајевима када не постоје оправдани разлози уз уверење да је лакше;
друштво	повећава се број грађана са високим образовањем; смањује се број студенета који напушта студије (dropout);	не постоји значај ризик
ВШУ	увођењем новог режима студија обезбедиће се доступност квалитетне реализације студијског програма за све категорије студената;	увођењем продуженог студирања, поред редовног студирања, удвостручују се обавезе на студијском програму што може бити проблем ако не постоји довољно квалитетног наставног кадра; различито разумевање продуженог студирања;

Какве трошкове ће увођење продуженог студирања створити грађанима и привреди (нарочито малим и средњим предузећима)?

Да ли су позитивне последице увођење продуженог студирања такве да оправдавају трошкове које ће створити?

Очекује се да, у великој мери, трошкове продуженог студирања сnose студенти што повећава њихово улагање у сопствено образовање, али је ово свакако инвестиција која би требало да им донесе веће приходе у будућности.

Кроз продужено студирање очекује се да се смањи број студената који напуштају студије (dropout). На овај начин би се сачувало улагање које су или држава или појединци уложили у високо образовање, а које је у случају одустајање од студија представљало неисплативу инвестицију.

Које ће мере и активности бити предузете током увођења продуженог студирања да би се остварило оно што се доношењем закона намерава?

Мере и активности	Носилац
доношење законског оквира за ПС	МПНТР
промене статута ВШУ	ВШУ
доношење правилника о ПС на ВШУ	ВШУ
почетак примене модела продуженог студирања	ВШУ
упознавање јавности о ПС	пројекат, МПНТР, ПКС

1.3. Закон о високом образовању (Сл. Гласник Бр. 88/2017; 27/2018; 73/2018)

У наставку текста су директно преузети и цитирани чланови Закона у којима се помиње појам „Студирање уз рад“. Наиме, законодавац није прихватио предлог и назив "продужено студирање" ни енглеску верзију "парт-тима студије", него је користио појам "студирање уз рад".

Организација студија

Члан 96.

Обавезе високошколске установе у погледу начина организовања и времена одржавања облика студија уређују се општим актом високошколске установе, као и обавеза да у складу са својим могућностима високошколска установа обезбеди услове за студенте са инвалидитетом.

Високошколска установа дужна је да организује предавања и друге облике наставе за све студенте, изузев код остваривања студијског програма на даљину.

Настава се организује и изводи у седишту високошколске установе, односно у објектима наведеним у дозволи за рад.

Високошколска установа може да организује део наставе и ван седишта, ако се ради о настави из предмета чији карактер то захтева, а у складу са акредитацијом.

У оквиру основних и мастер студија високошколска установа може организовати студентску праксу, као део студијског програма или кроз ваннаставне активности.

Високошколска установа може да организује студије уз рад за студенте који су запослени или који из другог разлога нису у могућности да редовно прате наставу.

Ближи услови и начини остваривања студијског програма на даљину уређују се општим актом високошколске установе.

Високошколска установа је дужна да у складу са својим општим актом, на одговарајући начин, тачно и благовремено информисе студенте о начину, времену и месту одржавања наставе, циљевима, методама и садржајима наставе, о садржајима, методама, критеријумима и мерилима испитивања, о начину обезбеђивања јавности на испиту и начину остваривања увида у резултате, као и о другим питањима од значаја за студенте.

Правила студија

Члан 102.

При упису сваке школске године студент се опредељује за предмете из студијског програма.

Студијским програмом се прописује који су предмети обавезни за одређену годину студија.

Студент који се финансира из буџета, при упису одговарајуће године студија, опредељује се за онолико предмета колико је потребно да се оствари најмање 60 ЕСПБ бодова, осим ако му је до краја студијског програма остало мање од 60 ЕСПБ бодова.

Студент који се сам финансира, при упису одговарајуће године студија, опредељује се, у складу са студијским програмом, за онолико предмета колико је потребно да се оствари најмање 37 ЕСПБ бодова, осим ако му је до краја студијског програма остало мање од 37 ЕСПБ бодова.

Студент који студира уз рад при упису одговарајуће године студија опредељује се, у складу са студијским програмом, за онолико предмета колико је потребно да се оствари најмање 30 ЕСПБ бодова, осим ако му је до краја студијског програма остало мање од 30 ЕСПБ бодова.

Високошколска установа општим актом утврђује услове за упис наредне године студија.

Студент из ст. 4. и 5. овог члана који се сам финансира, плаћа део школарине обрачунат сразмерно броју ЕСПБ бодова за предмете за које се определио.

Полагањем испита студент стиче одређени број ЕСПБ бодова у складу са студијским програмом.

Студент који не положи испит из обавезног предмета до почетка наредне школске године, уписује исти предмет.

Студент који не положи изборни предмет, може поново уписати исти или се одредити за други изборни предмет.

Студијским програмом може се условити одређивање студента за одређени предмет претходно положеним испитима из једног или више предмета утврђених студијским програмом.

Правила студија ближе се уређују општим актом високошколске установе.

Престанак статуса студента

Члан 109.

Статус студента престаје у случају:

- 1) исписивања са студија;
- 2) завршетка студија;
- 3) неуписивања школске године;
- 4) кад не заврши студије до истека рока који се одређује у двоструком броју школских година потребних за реализацију студијског програма, осим у случају студија уз рад;
- 5) изрицања дисциплинске мере искључења са студија на високошколској установи.

Студент који студира уз рад, студент са инвалидитетом, студент који је уписан на студије по афирмативној мери и студент који има статус категорисаног врхунског спортисте **задржава статус студента до истека рока који се одређује у троструком броју школских година потребних за реализацију студијског програма.**

Студенту се, на лични захтев, може продужити рок за завршетак студија, у складу са општим актом високошколске установе.

2. КРАТКИ ПРОГРАМИ СТУДИЈА

2.1. Ставови конзорцијума Пројекта

Ради стручног оспособљавања студента за укључивање у радни процес, изводе се **кратки програми студија** (у наставку текста КП) који има јасно дефинисану структуру, сврху, исходе учења и за који се издаје (национални) сертификат о завршеном кратком програму са описом посла за који оспособљава студента и стеченим компетенцијама.

Циљ увођења КП у образовни систем Републике Србије, јесте да се омогући, у кратком временском периоду, ефектно и ефикасно образовање и обука стручњака за конкретан посао на основу исказане потребе послодаваца.

КП који по врсти, нивоу и обиму знања и вештима за које обучавају студенте одговарају високом образовању, јесу кратки програми студија.

КП чини осмишљени скуп предмета и праксе/обуке који за циљ имају да обезбеде стицање ужих и функционално повезаних знања и вештина, ради оспособљавања студента за обављање конкретног посла који по врсти и нивоу компетенција и сложености одговара високом образовању.

КП може да донесе и реализује акредитована високошколска установа (у даљем тексту ВШУ) из научно-образовне или уметничке области у којој има акредитован најмење један студијски програм.

КП је, по правилу, усклађен са захтевима тржишта рада.

ВШУ може донети и изводити КП само ако има подршку послодаваца што се документује уговором о исказаној потреби, изјавом послодавца о позитивном вредновању предлога курикулума и/или изјавом о спремности бар једног послодавца да ће своје запослене уписати на КП или да ће, после додатног тестирања и избора, ангажовати лица која су стекла сертификат о завршеном КП.

КП не подлежу процесу акредитације који је предвиђен за студијске програме.

ВШУ може изводити КП након увођења у евиденцију/регистар у складу са Законом

У зависности од образовног задатка, обима и карактера знања и вештина које треба да обезбеди студенту и сложености посла за који га припрема, КП може бити организован у оквиру академске или струковне врсте високог образовања у оквиру првог или другог нивоа.

КП има обим наставног процеса од 300 до 600 (900) часова активне наставе, и може трајати од 3 до 12 (18) месеци. Обим КП може бити исказан у ЕСПБ; обим од 300 до 600 (900) часова активне наставе одговара од 30 до 60 (90) ЕСПБ.

За организацију КП важе општа правила усвојена за високо образовање и то: оптерећење студента током радне недеље износи максимално 40 сати, од тога 20-30 контактне наставе.

Активна настава обухвата теоријска предавања и практичне вежбе у обиму од 20-30 часова недељно (односно интегрисана предавања и вежбе) и додатну праксу/обуку на радном месту у обиму од 10-30 % од часова активне наставе.

Наставни процес примењен за реализацији КП мора бити усаглашен са општим принципима рада акредитованих ВШУ.

Настава на КП може бити организована на три начина и то: класично у просторијама ВШУ у којима она изводи и акредитоване студијске програме (Ф2Ф), као онлине настава и комбиновањем ова два начина.

Настава на КП одвија се независно од наставне на академским или струковним студијама.

ВШУ својим актима дефинише начин и поступак доношење, број полазника, динамику реализације, поштовање одговарајућих радних стандарда (организација рада и методички аспекти студија), контролу квалитета, континуирано унапређивање квалитета студија, вођење евиденције о реализацији КП.

ВШУ може својим актима да одреди поступања везано за признавање предмета/делова предмета имаоцима националног сертификата, које се упишу на студијски програм.

Једном донет КП може бити реализован за потребе и других послодаваца, по динамици која не угрожава квалитет наставног процеса и не ометају редовно извођење акредитованих студијских програма.

Број студената који су уписани на КП усклађен је са потребама које су исказане у уговору са послодавцем/послодавцима, односно одређен у складу са кадровским, просторним и организационим могућностима ВШУ које обезбеђују потребан квалитет наставног процеса и не ометају редовно извођење акредитованих студијских програма.

Курикулум КП садржи списак обавезних и изборних предмета, њихов распоред по семестрима/блоковима, број часова, обим и међусобну условљеност. У припреми курикулума, ВШУ мора водити рачуна о равномерном оптерећењу студента. КП може имати изборне предмете када је то потребно и оправдано за бољу припрему студената. Предмети који чине КП мањег су обима и имају конкретнији и комбиновани (мултидисциплинаран) садржај и организацију у односу на предмете на студијским програмима, академског и струковног образовања.

По свом обиму и структури предмети у оквиру кратких програма представљају јединствену комбинацију теоријских и практичних знања и вештина (из различитих научних/стручних/уметничких области) и праксе/обуке за њихову конкретну примену за решавање одређеног проблема/радног задатка/операције у оквиру конкретног посла коме је посвећен КП.

Настава КП може бити организована кроз блок систем, односно као концентрисана настава само једног предмета са провером стечених знања и вештина, непосредно по завршетку наставе предмета.

Успешност студента у савлађивању једног предмета, континуирано се прати током наставе и изражава поенима. Максималан број поена износи 100 по сваком предмету.

Студент стиче поене на предмету кроз рад у настави и испуњавању предиспитних обавеза и полагање испита. Максималан број поена које студент може да стекне кроз предиспитне обавезе током активне наставе и праксе износи 70.

Провера знања и стечених вештина, као и обученост студента по завршетку наставе из једног предмета врши се кроз испит који може бити организован на начин који најбоље омогућава сагледавање исхода учења и обуке. Начин провере исхода учења и обуке, саставни је део података које ВШУ наводи у документацији која прати сваки предмет.

Наставник који учествује у реализацији наставе на КП може бити лице у звању: предавач, професор струковних студија, доцент, ванредни професор и редовни професор.

Због специфичне намене КП, да обезбеде стицање ужих и функционално повезаних знања и вештина ради оспособљавања студента за обављање конкретног посла, ВШУ својим општим актом дефинисати облик и услове ангажовање додатних наставника и сарадника (заснивање радног односа, допунски радни однос, уговор о ангажовању за извођење наставе без заснивања радног односа).

Национални савет за високо образовање треба да донесе детаљне смернице о организацији, спровођењу, издавању одговарајућих сертификата, вођењу евиденције и контроли реализације КП.

2.2. Анализа ефеката увођења кратких програма студија (анализу урадио тим Универзитета у Новом Саду)

Који проблеми се решавају увођењем кратких програма?

Живимо у времену када се сваки дан појављују потребе за новим знањима и вештинама, што указује да једном стечена формална квалификација није довољна за цео радни век. Постоји и један број занимања која више нису потребна на тржишту рада. Из ових разлога се уочава двоструки губитак, са једне стране послодавци не могу да обезбеде довољно квалификовану радну снагу, а са друге стране у формалном образовању потрошена су средства на занимања без јасне перспективе. Наравно, највећи губитак осећају или млади људи који не могу да нађу одговарајући посао, или особе које су стекле значајно радно искуство али су се појавиле потребе за додатним знањима и вештинама за радно место. Годинама се у Републици Србији организују различити обуке или курсеви од стране великог броја институција или организација који покушавају да реше евидентан проблем. Ипак, такав приступ, врло често, не даје одговарајуће резултате.

Који се циљеви постижу увођењем кратких програма?

Основни циљ који се постиже увођењем кратких програма огледа се у ефикасној вези између тржишта рада и високог образовања кроз јасно дефинисане потребе тржишта, са једне стране, и квалитетно, брзо и компетентно организоване и спроведене кратке програме који задовољавају дефинисане потребе, са друге стране.

Да ли су разматране могућности да се проблем реши и без увођења кратких програма?

Република Србија је део Европског образовног простора и усклађивање, пре свега, високог образовања, са примерима добре праксе европских земаља јесте један од инструмената за достизање бољих резултата у области образовања. Међутим, баш у области кратких програма постоји велика шароликост у земљама ЕХЕА, што је омогућило да се кроз различита искуства сагледају различите могућности и одабере модел који највише одговарао образовном систему у Републици Србији.

Како је већ напоменуто, постоје програми обуке који се реализују, али који се у највећој мери односе на квалификације испод високог образовања.

Зашто је увођење кратких програма најбоље решење за решавање проблема?

Кратки програми омогући ће да акредитоване високошколске установе преузму део одговорности за развој привреде, а у тесној вези са послодавцима. Кроз увођење националног сертификата системски и транспарентно се уређује систем кратких програма

На кога ће и како ће највероватније утицати предложено решења?

Актери	Очекиван утицај	Могући ризик
грађани	отвара се могућност за ефикасно стицање нових компетенција, односно знања и вештина;	неразумевање кратких програма (недовољна информисаност) или превелика очекивања;
послодавци (привреда)	брзо и ефикасно добијају обучену радна снага у складу са својим потребама;	незаинтересованост за формалну сарадњу са ВШУ; недовољна информисаност;
ВШУ	јача веза са привредом и ефикаснији начин прилагођавања програма потребама тржишта рада;	недовољно разумевање потребе послодаваца; коришћење КП за неуспешне студенте;

Какве трошкове ће увођење кратких програма створити грађанима и привреди (нарочито малим и средњим предузећима)?

Да ли су позитивне последице увођење кратких програма такве да оправдавају трошкове које ће створити?

Трошкове на кратким програмима сnose сами студенти или послодавци у зависности од заинтересованости. Иако на први поглед делује да на овај начин постоје трошкови за студенте и послодавце, а приход за ВШУ, дугорочно, кроз стечена нова знања и вештине, кратки програми би требало да донесу већа примања свршеним студентима и већи профит фирмама.

Које ће се мере и активности током увођења кратких програма предузети да би се остварило оно што се доношењем закона намерава?

Мере и активности	Носилац
доношење законског оквира за КП	МПНТР
доношење правилника о КП	НСВО, МПНТР
успостављање регистра КП	НСВО, КАПК, МПНТР
измене правилника о исправама	МПНТР
доношење правилника о КП ВШУ	ВШУ
почетак примене кратких циклуса	ВШУ
упознавање јавности о КП	пројекат, МПНТР, ПКС

2.3. Закон о високом образовању (Сл. Гласник Бр. 88/2017; 27/2018; 73/2018)

У наставку су наведени чланови Закона који се директно односе на термин "Кратки програм студија". Као што је већ речено, Национални савет за високо образовање треба да пружи детаљне смернице за организацију, спровођење, проверу одговарајућих сертификата, вођење евиденције и контролу реализације СП-а. Након тога, високошколске установе у својим актима морају детаљно одредити процедуре за усвајање, евидентирање и реализацију СП-а.

Надлежност Националног савета

Члан 12.

Национални савет:

- 1) прати развој високог образовања и његову усклађеност са европским и међународним стандардима;
- 2) предлаже министарству надлежном за послове високог образовања (у даљем тексту: Министарство) мере за унапређивање система високог образовања;
- 3) даје мишљење о политици уписа на високошколске установе;
- 4) даје мишљење у поступку доношења прописа којима се уређују питања од значаја за делатност високог образовања;
- 5) предлаже Влади нормативе и стандарде рада високошколских установа, као и материјална средства за њихово остваривање, по прибављеном мишљењу Конференције универзитета и Конференције академија и високих школа;
- 6) одлучује у другом степену по жалбама у поступку акредитације, на основу предлога жалбене комисије, коју образује за сваку појединачну жалбу;
- 7) утврђује смернице у вези са организацијом, спровођењем кратког програма студија и издавањем одговарајућег сертификата;

8) утврђује научне, уметничке, односно стручне области у оквиру поља из члана 37. овог закона, на предлог Конференције универзитета и Конференције академија и високих школа;

9) утврђује листу стручних, академских, научних, односно уметничких назива са назнаком звања одговарајућег степена студија из одговарајућих области и скраћенице стручних, академских, научних, односно уметничких назива двојезично, на српском и енглеском језику;

10) утврђује стандарде за самовредновање и оцењивање квалитета високошколских установа на предлог Националног акредитационог тела;

11) утврђује стандарде за спољашњу проверу квалитета високошколских установа на предлог Националног акредитационог тела;

12) утврђује стандарде за почетну акредитацију на предлог Националног акредитационог тела;

13) утврђује стандарде и поступак за акредитацију високошколских установа на предлог Националног акредитационог тела;

14) утврђује стандарде и поступак за акредитацију студијских програма на предлог Националног акредитационог тела;

15) утврђује минималне услове за избор у звања наставника, на предлог Конференције универзитета, односно Конференције академија и високих школа;

16) доноси Основе за кодекс о академском интегритету и сукобу интереса приликом избора у звање наставника, односно сарадника и заснивања радног односа на високошколским установама у Републици Србији;

17) утврђује листу рецензената;

18) обавља и друге послове у складу са законом.

Врсте студија

Члан 34.

Делатност високог образовања остварује се кроз академске и струковне студије на основу акредитованих студијских програма за стицање високог образовања.

На академским студијама изводи се академски студијски програм, који оспособљава студенте за развој и примену научних, уметничких и стручних достигнућа.

На струковним студијама изводи се струковни студијски програм, који оспособљава студенте за примену и развој стручних знања и вештина потребних за укључивање у радни процес.

Ради стручног оспособљавања лица са стеченим средњим образовањем за укључивање у радни процес, изводи се кратки програм студија који има јасно дефинисану структуру, сврху и исходе учења и за који се издаје сертификат о завршеном кратком програму студија и стеченим компетенцијама.

Обим студија

Члан 39.

Сваки предмет из студијског програма или кратког програма студија исказује се бројем одговарајућих ЕСПБ бодова, а обим програма се изражава збиром ЕСПБ бодова.

Збир од 60 ЕСПБ бодова одговара просечном укупном ангажовању студента у обиму 40-часовне радне недеље током једне школске године.

Укупно ангажовање студента састоји се од активне наставе (предавања, вежбе, практикуми, семинари и др.), самосталног рада, колоквијума, испита, израде завршних радова, студентске праксе, добровољног рада у локалној заједници и других видова ангажовања.

Добровољни рад је рад студента без накнаде, који организује високошколска установа на пројектима од значаја за локалну заједницу који се вреднује у систему високог образовања.

Услове, начин организовања и вредновање добровољног рада уређује високошколска установа својим општим актом.

Укупан број часова активне наставе не може бити мањи од 600 часова у току школске године.

Основне академске студије имају од 180 до 240 ЕСПБ бодова.

Основне струковне студије имају 180 ЕСПБ бодова.

Специјалистичке струковне студије имају најмање 60 ЕСПБ бодова.

Специјалистичке академске студије имају најмање 60 ЕСПБ бодова када су претходно завршене мастер академске студије.

Мастер академске студије имају:

1) најмање 60 ЕСПБ бодова, када је претходно остварен обим основних академских студија од 240 ЕСПБ бодова;

2) најмање 120 ЕСПБ бодова када је претходно остварен обим основних академских студија од 180 ЕСПБ бодова.

Мастер струковне студије имају најмање 120 ЕСПБ бодова када је претходно остварен обим првог степена студија од најмање 180 ЕСПБ бодова.

Студијски програми академских студија могу се организовати интегрисано у оквиру основних и мастер академских студија.

Докторске студије имају најмање 180 ЕСПБ бодова, уз претходно остварени обим студија од најмање 300 ЕСПБ бодова на основним академским и мастер академским студијама, односно интегрисаним академским студијама.

Студијски програми академских студија из медицинских наука могу се организовати интегрисано у оквиру основних и мастер академских студија, са укупним обимом од највише 360 ЕСПБ бодова.

Кратки програм студија може се изводити у обиму од 30 до 60 ЕСПБ бодова.

Евиденције које води високошколска установа

Члан 113.

Високошколска установа води: матичну књигу студената, евиденцију о издатим дипломама и додацима диплома, евиденцију о запосленима, евиденцију о признатим страним високошколским исправама ради наставка школовања и записник о полагању испита.

Високошколске установе воде и евиденцију о полазницима и издатим сертификатима о завршеном кратком програму студија.

Евиденција из става 1. овог члана води се на српском језику, ћириличким писмом, у штампаној форми, а може се водити и електронски.

Када се настава остварује на језику националне мањине, евиденција из става 1. овог члана води се на српском језику ћириличким писмом и на језику и писму националне мањине.

Подаци уписани у евиденцију високошколске установе достављају се Министарству за обављање законом утврђених послова, у складу са овим законом.

Ближе услове у погледу вођења, прикупљања, уноса, ажурирања, доступности података о којима се води евиденција, као и друга питања од значаја за вођење евиденција, прописује министар.

Подаци у регистру акредитованих установа

Члан 116.

Регистар акредитованих високошколских установа представља скуп општих података којима се одређује: правни статус високошколске установе, статус високошколске установе у систему високог образовања; подаци о студијским програмима које високошколска установа реализује; **подаци о реализованим кратким програмима студија и издатим сертификатима**; висина школарине; седмични фонд часова по студијском програму за сваку годину за предавање и вежбе; језик на коме се изводи студијски програм; број буџетских и самофинансирајућих студената по студијском програму и по години; подаци о објектима (број зграда и квадратура, број лабораторија, број библиотечких јединица); подаци о актима и органима високошколске установе; подаци о акредитацији високошколске установе и резултатима спољашњег вредновања високошколске установе; подаци о сопственим приходима и њиховом трошењу.

У регистар из става 1. овог члана уносе се и други подаци од значаја за развој система високог образовања и за укључивање у европски простор високог образовања.

Подаци из регистра из става 1. овог члана су отворени подаци, осим података о сопственим приходима и њиховом трошењу, јавно доступни на интернет презентацији Министарства, у машински обрадивом облику за коришћење и даље објављивање.

Подаци у евиденцијама о студентима

Члан 118.

Подаци о студентима које високошколска установа води у евиденцији из члана 113. став 1. представљају скуп личних података којима се одређује њихов идентитет, образовни и социјални статус и потребна образовна, социјална и здравствена подршка.

Личне податке о студентима прикупља високошколска установа путем обрасца чији изглед прописује министар и који се попуњава у папирној форми при упису године студија.

За одређивање идентитета студента прикупљају се следећи подаци: име, презиме, име једног родитеља, пол, јединствени матични број грађана, број пасоша и издавалац за стране држављане, датум рођења, место рођења, држава и адреса сталног становања, адреса становања за време студирања, национална припадност у складу са законом, брачни статус, држављанство, адреса, контакт телефон, фотографија и други подаци у складу са овим законом.

За одређивање образовног статуса студената прикупљају се подаци о претходно завршеном образовању, језик на коме је стечено основно и средње образовање, уписаном студијском програму, врсти студија, години студија и години првог уписа на студијски програм, учешћу на међународним програмима мобилности, години завршетка студијског програма, језику на коме се изводи студијски програм, подаци о оствареним ЕСПБ бодовима, подаци о наградама и похвалама освојеним током студирања и издатим јавним исправама.

За одређивање социјалног статуса студената прикупљају се подаци о начину финансирања студија, начину издржавања током студија, адреси становања током студирања, типу смештаја током студирања, радном статусу студента током студирања, издржаваним лицима, школској спреми оба родитеља, радном статусу родитеља (издржаваоца) и занимању родитеља или издржаваоца.

За одређивање здравственог статуса студената прикупљају се подаци о потребама за пружањем додатне подршке приликом обављања свакодневних активности на високошколској установи.

Високошколска установа, сходно одредбама из ст. 3. и 4. овог члана, води евиденцију и о уписаним полазницима на кратким програмима студија и издатим сертификатима.

Руководилац подацима о личности из ст. 3–7. овог члана је високошколска установа.

ЗАКЉУЧАК

Рад на пројекту "Introduction of part time and short cycle studies in Serbia – PT & SCHE" трајао је од октобра 2015. до априла 2019. Основне активности на пројекту биле су у функцији реализације одређених делова „Стратегије развоја образовања у Републици Србији до 2020 године“ и предлога за увођење нових облика студија у високо образовање Републике Србије.

Током реализације Пројекта, усвојен је нови Закон о високом образовању (октобар 2017., измене септембар 2018.). Нови Закон је пружио могућност за студирање уз рад, као и за образовање кроз кратке програме који омогућавају значајно брже и ефикасније оспособљавање за актуелне послове који припадају квалификацијама високог образовања и за које постоји интересовање и потреба на тржишту рада. Иако нису сви предлози развијени у Пројекти усвојени у Закону, суштински је основни задатак Пројекта испуњен.

На високошколским институцијама, привредним субјектима и студентима је могућност и одговорност да нове облике студирања на најбољи начин реализују и искористе. Као и увек, само ће квалитетна реализација донети корист свим учесницима овог процеса: обезбедити квалификације које су усклађене са потребама тржишта рада и омогућити бољи квалитет и развој пословања; појединцима омогућити стицање виших професионалних компетенција и већу конкурентност, боље приходе, већи стандард и квалитет живота.